

Jaarverslag 2019

De Hortus wil met haar aanbod kinderen om zich heen laten kijken, hen laten verwonderen over de schoonheid van de natuur.

De Hortus neemt ze mee naar buiten, daar waar zoveel te zien en te leren is voor later!

Havendam 56 / 3841 AA Harderwijk
Postbus 149 / 3840 AC Harderwijk

0341-427 406
info@hortusharderwijk.nl
www.hortusharderwijk.nl

Voorwoord

2019 Was wederom een bewogen jaar voor Stichting De Hortus. Was er het jaar 2018 nog sprake van een financieel benarde situatie, in 2019 is die hoedanigheid duidelijk stabiel verbeterd.

Door een extra financiële injectie van de gemeente, aldus verwoord in een vernieuwde budgetovereenkomst, kunnen we als Stichting onze gestelde doelen realiseren. Dat heeft onder andere zijn beslag gekregen in de verhuizing van kinderdagverblijf Kleine Ikke naar een locatie binnen Het Huis van de Stad.

Van het begin af aan leverde dat kortere en intensievere lijnen op naar de gemeente, in het bijzonder onze accounthouder en de diverse ambtenaren waar De Hortus mee samenwerkt. Onze herkenbaarheid werd vergroot en we zijn beter te vinden voor samenwerking en overleg.

Uit het financiële jaarverslag valt te lezen dat het zogeheten “structurele tekort” op de begroting in 2019 is weggewerkt. Ook is er financiële ruimte gemaakt voor het intensiveren van de contacten met de scholen. Zo kunnen wij vol enthousiasme blijven werken aan onze kerntaak: het verzorgen van de natuureducatie voor de basisscholen met didactische hulpmiddelen zoals leskisten, ontdekdozen en buitenlessen.

Een pijnpunt was het gemis van onze coördinator. Met het aantrekken van een interim-coördinator is dat gemis voor een deel uitstekend opgevuld.

Verder is de website verbeterd en is de basis gelegd voor diverse nieuwe projecten, zoals Het Energietransitieproject en Bestrijding van de eikenprocessierups .

Gezien alle ontwikkelingen zijn wij als bestuur positief over de toekomst.

Namens het bestuur van Stichting De Hortus,

Jan Tuininga, voorzitter.

Inhoudsopgave

Organisatie	6
Personeel	7
De vrijwilligers	7
Het bestuur	7
De Natuurtuin	8
Communicatie	10
 Basis activiteiten	 11
Lesmateriaal	12
Buitenlessen	12
Nieuw aanbod	12
Bereik uitleen educatief materiaal	13
Bereik buitenlessen	14
 Activiteiten door De Hortus	 15
Boomfeestdag Harderwijk	15
Snoepgroente!	16
Moestuinzaden	17
Dag van de Duurzaamheid	17
Windenergie	18
Ontwikkelingen	19
 NME in de Regio	 21
Gemeente Putten	21
Regio gemeenten	22

Organisatie

Stichting De Hortus, Centrum voor Natuur en Milieu is gevestigd in Harderwijk. De Stichting heeft als doel om het belang van natuur, milieu en duurzaamheid voor een gezonde leefomgeving voor nu en in de toekomst onder de aandacht te brengen. De activiteiten die daarvoor worden ontplooid zijn vooral gericht op de inwoners van Harderwijk en de regio, in het bijzonder de jeugd. Onze belangrijkste doelgroep wordt gevormd door de basisschoolleerlingen uit Harderwijk en Hierden.

De Stichting wil haar doel bereiken o.a. door:

- het laten opdoen van kennis van natuur en milieu en de invloed van menselijk handelen daarop.
- het doen ontwikkelen van vaardigheden die ten dienste staan van het maken van bewuste milieuvriendelijke keuzes.
- het bevorderen van duurzaam handelen.

Bovenstaande wil de Stichting bewerkstelligen door:

- Het verzamelen, ontwikkelen, verstrekken en beschikbaar stellen van informatie en documentatiemateriaal (lesmateriaal).
- Het inrichten en onderhouden van De Natuurtuin, zodanig dat het een aantrekkelijke en informatieve omgeving is op het gebied van natuur en milieu voor de inwoners van Harderwijk en de regio en passanten van elders.
- Het aantrekken van vrijwilligers, hen te scholen voor- en te ondersteunen in hun specifieke taak en condities te scheppen waarbinnen het werk gedaan kan worden.
- Het in dienst nemen en houden van gekwalificeerd personeel en zowel professionele- als vrijwillige deskundigen in te zetten.

Personeel

De personele bezetting van De Hortus was in 2019 als volgt:

Interim coördinator	Lydia Haafkens SME Advies	Ca. 20 uur per maand
Coördinator/projectleider	Tineke van de Visse	16 uur per week per 1 september 2019
Administratief medewerker 3 / bureau secretaris	Corien van Twillert	16 uur per week
Educatief medewerker	Reinou Groeneveld	8 uur per week
Coördinator/projectleider (langdurig ziek)	Carola Rijpkema	16 uur per week

De vrijwilligers

De Hortus kan niet zonder haar vrijwilligers! Gelukkig kon de Stichting ook dit jaar rekenen op een groep trouwe en enthousiaste mensen die verschillende werkzaamheden uitvoerden.

Er was een groep van ca. 10 Natuurschoolgidsen, zij gaven in tweetallen onze buitenlessen. O.a. in de Natuurtuin, het Harderbroek, bij de Dierenweide en in het bos. Een zestal vrijwilligers hebben zich ingezet voor het rondbrengen en ophalen van ons lesmateriaal. Ook het nakijken en onderhouden van de lesmaterialen en het op orde houden van het magazijn en de voorraad werd gedaan door vrijwilligers in nauwe samenwerking met het professionele team. De Natuurtuin kon rekenen op ongeveer 20 vrijwilligers. Zij onderhielden deze bijzondere plek, aangestuurd door de vrijwillige coördinator.

Het bestuur

Ook het bestuur van De Hortus bestaat uit vrijwilligers. In 2019 waren dit:

Voorzitter:	Jan Tuininga
Penningmeester:	Chris Herzog
Secretaris:	Thijs Melkert
Algemeen lid:	Jos Vellinga-Hagedoorn

De Natuurtuin

De Natuurtuin is een vrijwilligersproject van Stichting De Hortus. De tuin is gevestigd in de wijk Stadsweiden naast de oprit van de Botterbrug over de A28 aan het Palmbospad (fietspad richting Strand Horst). Het terrein is ca. 2 hectare groot, inclusief de berm en de sloot naast het fietspad.

De Natuurtuin bevat verschillende biotopen, waar een gevarieerde begroeiing te zien is met inheemse flora. Door de variatie aan planten worden er ook veel soorten insecten aangetroffen en daarmee ook vogels. Evenals vorig jaar waren door de droogte eind juli veel planten bruin geworden en leken dood. Het is verbazend hoe snel de planten na een beetje regen weer gaan groeien en in bloei komen. In de Natuurtuin krijgen de planten geen water, maar inheemse planten zijn veel beter aangepast aan extreme omstandigheden dan “gewone” tuinplanten.

In 2019 waren ongeveer 20 vrijwilligers actief in de Natuurtuin. Buiten deze vrijwilligers werken er in het schoolseizoen ook een ochtend in de week stagiairs van VSO de Lelie in de tuin.

Er is hard gewerkt door de vrijwilligers. Naast het uitvoeren van het onderhoudswerk, is er bijvoorbeeld ook een vleermuistoren gebouwd van 2^e hands grindtegels. Ook zijn de wilgenhut en een wilgenafdak boven twee banken gerestaureerd.

Verder is een heuvel met relatief rijke grond gedeeltelijk afgegraven en voorzien van een stapelmuur van oude stenen voor de begroeiing met muurflora. De daardoor vrijkomende grond is gebruikt voor een nieuw heuveltje. Hieromheen hebben de stagiairs van VSO de Lelie vervolgens gebroken grindtegels gestapeld. Bovenop hebben zij 1- en 2 jarige planten gezaaid en tussen de stenen zijn planten gepoot. De oude vijver is voor een groot deel van begroeiing ontdaan en uitgebaggerd.

De laatste hand is gelegd aan het inrichten van de opbergschuur. Omdat, na inbraak enkele jaren geleden, eerst gezorgd moest worden voor betere beveiliging, is gewacht met aanschaf van duurdere inventaris. In 2019 is dat allemaal afgerond en konden wij de hiervoor toegezegde subsidie van het Burgerweeshuis van € 5.000 ontvangen.

Middelste groene kikker in de vijver

Bloemenrijkdom met Rietorchissen

Zoals reeds vermeld, onderhouden we ook de sloot langs het fietspad. In 2019 hebben we de lijn doorgezet om langs de sloot frequenter te maaien dan we in de tuin zelf doen. Op deze manier hopen wij de berm verder te verschromen en de ruigtebegroeiing terug te dringen. Het verschijnen van steeds meer soorten planten wijst erop dat wij op de goede weg zijn.

Ook in 2019 werd de tuin druk bezocht door basisschoolleerlingen die buitenlessen in de Natuurtuin krijgen, maar ook door veel andere geïnteresseerde bezoekers.

Wintertaling in de sloot

Buitenles aan basisscholieren in de Natuurtuin.

Communicatie

De Hortus beseft de waarde van een goede communicatie.

Maandelijks sturen we nieuwsbrieven naar alle basisscholen in Harderwijk en in de regio Noord West Veluwe, naar de medewerkers, de vrijwilligers en andere belangstellenden. Website en Facebook worden bijgehouden. Voor projecten of andere activiteiten benaderen we de pers.

Extern overleg dient meerdere doelen. Allereerst kennismaken en het opbouwen van een netwerk. Daarnaast het samenwerken en/of mede uitvoeren van projecten. Allereerst met gemeente Harderwijk.

Ook in 2019 zijn er diverse gesprekken geweest met betrokken ambtenaren over verschillende beleidsthema's zoals biodiversiteit, circulariteit, klimaatadaptatie en energie.

Uit de gevoerde gesprekken volgde een betekenisvolle samenwerking met grote waarde voor de basisscholen.

Eveneens heel belangrijk zijn de netwerkbijeenkomsten van zowel landelijke- als Gelderse NME-centra. Daar worden verbindingen gelegd voor mogelijke samenwerking en wordt er gewerkt aan vragen/kansen voor educatieve vernieuwing. Hier stond in 2019 zwerfafval, duurzaamheid (klimaatadaptatie) en ontdekkend leren voorop.

Tenslotte wordt ook het Harderwijker netwerk uitgebreid met mogelijke samenwerkingen tussen betrokken partijen. Zo is er regelmatig overleg tussen bijvoorbeeld gemeente Harderwijk, gemeente Putten, Stichting De Rietmeen, JOGG/GA! Harderwijk, Het Pakhuis Ermelo, het Waterschap, Molenstichting, Kinderen voor duurzaamheid, JLE Groene Handjes, Stichting Techniek Onderwijs.

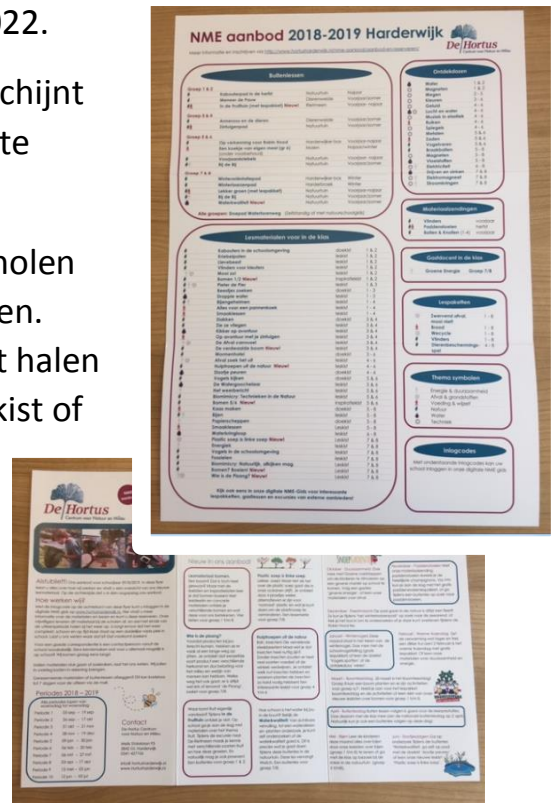
Basis activiteiten

Stichting De Hortus, centrum voor Natuur en Milieu ontvangt over de periode 2019 t/m 2022 een budgetsubsidie voor de uitvoering van haar taken. De Hortus ontwikkelt educatieve materialen, geeft lessen en organiseert activiteiten voor basisscholen. In 2019 heeft De Hortus voldaan aan de prestatieafspraken zoals omschreven in de Budgetovereenkomst 2019 t/m 2022.

Het aanbod van De Hortus voor de basisscholen verschijnt jaarlijks in de vorm van de NME wijzer. Makkelijk op te hangen in de personeelskamer.

Via ons digitale reserveringssysteem kunnen basisscholen eenvoudig en op elk moment lesmaterialen reserveren. Scholen betalen een bijdrage voor het gebruik en het halen en brengen van de lesmaterialen. Dit kan per les/leskist of door middel van een abonnement, dat toegang geeft tot onbeperkt lenen, met korting op de buitenlessen. Voor De Hortus zijn deze inkomsten, naast de budgetfinanciering, noodzakelijk om onze dienstverlening op peil en de materialen actueel te houden.

Eens per jaar organiseert De Hortus een bijeenkomst voor de NME coördinatoren van de basisscholen van Harderwijk. Informatie uitwisseling, kennismaking en inspiratie staan hierbij voorop.

Lesmateriaal

Alle basisscholen in de gemeente Harderwijk maken gebruik van het NME-aanbod; leskisten, doekisten, ontdekdozen, lespakketten en los materiaal. Er worden per leeftijdscategorie minimaal 10 verschillende lesmaterialen aangeboden.

Buitenlessen

Een bijzonder deel van ons aanbod zijn de buitenlessen. Leerlingen ervaren door te zien, te doen en te voelen, alle zintuigen worden gebruikt! Deze lessen worden gegeven door onze vrijwillige natuurschoolgidsen en vinden plaats in de Natuurtuin, in de Dierenweide, in de Molen, in het Harderwijker bos, in de Rietmeen en in Harderbroek. Scholen waarderen deze belevingslessen.

Nieuw aanbod

Jaarlijks richten we ons op vernieuwing van ons aanbod. Om mee te gaan in de onderwijsontwikkelingen én om actueel lesmateriaal te bieden.

We hebben in 2019 de volgende materialen aangeschaft/ontwikkeld of vernieuwd om ons aanbod interessant en bij de tijd te houden:

Voor de onderbouw:

Nieuwe leskist Mijn lijf, ander lijf.

Watertorenweg vernieuwd.

Ontdekdozen Magneten en Wegen vernieuwd.

Voor de middenbouw:

Nieuwe leskisten Zintuigen en Mijn lijf, ander lijf.

Ontdekdozen Spiegels, Metalen, Ontkiemen vernieuwd.

Watertorenweg vernieuwd.

Voor de bovenbouw:

Nieuwe leskist De gamer en de ballerina.

Nieuwe leskist Duurzame energie.

Watertorenweg vernieuwd.

De aanschaf van deze materialen valt onder taakstellend budget om de lesmaterialen actueel te houden. Echter bekijkt De Hortus per aanschaf of dit passend is binnen het budget dat we beschikbaar hebben voor aanschaf educatief materiaal. Jaarlijks is dat maximaal € 5000,-. Hierbinnen worden continue afwegingen gemaakt over noodzaak, zelf ontwikkelen, overnemen, extern budget aanvragen etc.

Bereik Harderwijk uitleen educatief materiaal

In 2019 telde gemeente Harderwijk 24 scholen, waarbij 2 scholen een dependance hebben, dus 26 schoollocaties. Alle 24 scholen hebben in 2019 gebruikgemaakt van ons aanbod. Daarnaast heeft ook de internationale schakelklas van het Startcollege dit jaar gebruik gemaakt van ons aanbod.

Voor het schooljaar 2019-2020 zijn er 337 bestellingen gedaan. Dit zijn lesmaterialen, buitenlessen, losse materialen en materiaalzendingen.

Aantal bestellingen per kalenderjaar

Schooljaar:	2016	2017	2018	2019
Aantal bestellingen:	270	308	427	393

Aantal bestellingen per schooljaar

Schooljaar:	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Aantal bestellingen:	405*	457*	337*

* incl. activiteiten boomfeestdag 2019, zie pagina 15.

De afname van het aantal bestellingen komt o.a. door langdurige ziekte bij De Hortus, waardoor er van scholenbezoek minder kwam en door de verhuizing van De Hortus.

De top 10 materialen in 2019:

1. Ontdekdoos Braakballen
2. Ontdekdoos Stroomkringen
3. Ontdekdoos Elektriciteit
4. Doekist Beestjes zoeken
5. Leskist Op avontuur met je zintuigen
6. Ontdekdoos Magneten 5-8
7. Leskist Lievebeest
8. Ontdekdoos Magneten 1-2
9. Ontdekdoos Drijven en Zinken
10. Materiaalzending Vlinderpakket

Overzicht type lessen per kalenderjaar

Buitenlessen	2016	2017	2018	2019
In de Natuurtuin, 6 typen	20	24	31	31
Op de dierenweide, 2 typen	11	16	12	5
In het Harderwijker Bos	9	3	7	11
In de korenmolen De Hoop	8	4	4	8
In het Harderbroek	8	11	6	4
In De Rietmeen			10	8

Het blijft voor de leerkrachten moeilijk om begeleiding te krijgen bij het vervoer van de leerlingen naar de plek toe waar de buitenles wordt gegeven. Bij slecht weer laten we de keus bij de leerkracht of deze de les wil verzetten/annuleren.

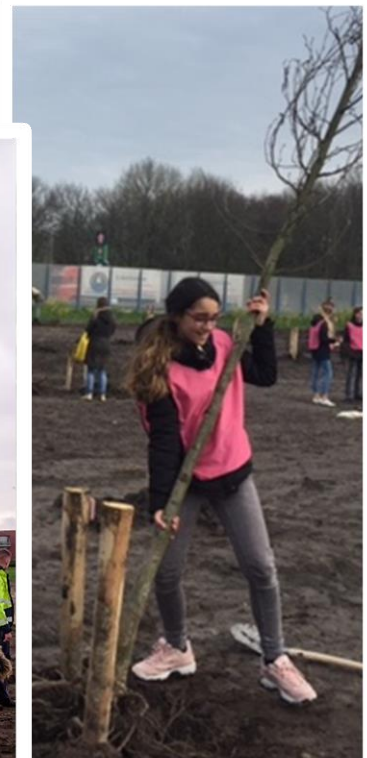

Activiteiten door De Hortus

Boomfeestdag Harderwijk 2019

De geplande datum van Boomfeestdag was 13 maart, maar door storm is deze verzet naar 3 april. Ter gelegenheid van deze boomfeestdag, hebben 222 leerlingen van 10 basisscholen ieder een boom geplant in het nieuwe recreatiepark Crescent, in de wijk Drielanden. Het was een groot feest in aanwezigheid van burgemeester Harm-Jan van Schaik en wethouder Marcel Companjen. De popschool zorgde voor de muzikale omlijsting.

Naast de organisatie van de boomfeestdag is er voor de groepen 6, 7 en 8 een lespakket en buitenactiviteiten ontwikkeld met als doel zoveel mogelijk leerlingen enthousiast te maken voor de natuur. De groepen 6 maakten een wandeling met de boswachter, de groepen 7 gingen aan het werk in het bos en de groepen 8 hebben ieder een boom geplant. In totaal namen 600 leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 op een of andere manier deel aan een activiteit in het kader van de boomfeestdag 2019.

Snoepgroente! September 2019

Deze campagne is een initiatief van JOGG Harderwijk. Zij hebben een aantal partners erbij betrokken waaronder De Hortus, Jumbo, Stadsoogst en De Basiliek.

De campagne heeft als doel het eten van groente als tussendoortje te stimuleren voor jonge kinderen.

Er werden activiteiten georganiseerd waarop scholen zich konden inschrijven. Enkele vrijwilligers van De Hortus hebben als activiteit voorgelezen aan kleuters van 14 groepen. Samen met een mooi prentenboek 'Keetje kan het', een puzzel en een mandje groente gingen de vrijwilligers in gesprek met kinderen over het eten van groente. Uiteraard werd er ook geproefd!

Moestuinzaden

Via zadenhandel Rijk Zwaan hebben we aan alle basisscholen in Harderwijk een pakketje aangeboden met zaden voor de moestuin en een boekje met tips.

Met dit cadeau willen we helpen de kinderen een gezonde levensstijl aan te leren. Kinderen die meer weten over hun eten zijn eerder bereid om gezonde en duurzame voedselkeuzes te maken. Het werken in een eigen moestuintje is hiervoor een heel effectief middel. Kinderen leren het proces van zaadje tot maaltijd en alles wat er verder bij de groei komt kijken.

Duurzaamheid, oktober 2019

het kader van Dag van de Duurzaamheid 10 oktober heeft De Hortus een voorleesactie georganiseerd. Lokale politici hebben voorgelezen op basisscholen uit het boek 'Sem en Saar'.

Op 6 groepen is voorgelezen, o.a. door wethouder Bert van Bijsteren. De scholen die meededen waren De Brug, De Lelie en Het Baken.

In

Afval op school

In september 2017 is het tweejarig landelijke programma 'Afval op School' gestart. In dit programma wordt alle kennis en ervaring op het gebied van afvalscheiding en -preventie, gedragsverandering en educatie gebundeld. Het programma biedt scholen de mogelijkheid om samen met gemeenten, lokale NME centra, afvalverwerkende bedrijven op zoek te gaan naar de voor hen beste invalshoek, werkwijze en educatief materiaal om het terugdringen van (zwerf)afval structureel te realiseren.

De Hortus kon zich aanmelden voor maximaal 2 scholen. Dit heeft te maken met de budgetversleuteling en de gemeente grootte. Kindcentrum De Veste en Vrije School Valentijn zijn de 2 scholen die zeer enthousiast meedoen. Zie ook www.afvalopschool.nl.

Project Windenergie en gastlessen Groene Energie

Het project Windenergie bestond uit een excursie naar windmolenpark 11Beaufort in Nagele en een gastles Groene Energie op school. Bij 11Beaufort gingen de leerlingen met een gids door het Experience Centrum. De gastles werd gegeven door een gastdocent en ging over het opwekken van duurzame energie. Dankzij de gemeente is dit project tot stand gekomen.

6 groepen 7/8 hebben hieraan meegedaan. De reacties waren zeer positief.

Ontwikkelingen

Het kantoor en magazijn van de stichting is halverwege 2019 van de Melis Stokelaan naar de Havendam verhuisd. Dit was een goed moment om na te denken over de naamgeving van onze stichting. We hopen dit volgend jaar aan te passen aan de behoefte van de tijd. Gedacht wordt aan “De Hortus, Stichting voor Natuur-en Duurzaamheidseducatie”.

Naast de lopende projecten die voor ons iets opleveren, zowel financieel als in een goede samenwerking, zijn er altijd nieuwe ideeën en initiatieven die in ontwikkeling zijn en uiteindelijk tot grotere projecten kunnen leiden. Als De Hortus kan groeien in omvang en daadkracht zal in Harderwijk nog meer aandacht kunnen worden gegeven aan natuureducatie op de basisscholen.

Eén van de ideeën is bijvoorbeeld klimaatbestendige schoolpleinen. Dat zijn schoolpleinen die klimaatbestendig zijn voor de toekomst. Die bestaan uit veel groen waardoor bijvoorbeeld het regenwater kan infiltreren in de grond en waar bomen verkoeling geven tijdens warme dagen. Het microklimaat rondom school kan zo worden verbeterd. Bijkomstig groot voordeel is dat het groen zorgt voor een inspirerende en uitdagende speelplek waar kinderen naar hartenlust op ontdekking kunnen gaan en alle zintuigen kunnen gebruiken.

De Hortus streeft naar groene schoolpleinen in Harderwijk en neemt dit ook mee in gesprekken met de scholen. Echter moet de wil om dit te realiseren vanuit de scholen zelf komen. De Hortus kan ondersteuning bieden, en kan haar expertise gebruiken om een lokaal netwerk op te zetten van kennis en kunde.

De Hortus en het waterschap zijn in overleg over de mogelijkheden. Ook voert De Hortus gesprekken met de gemeente Harderwijk en met de vertegenwoordiger van de “Groene Handjes” regeling.

De scholen wordt op deze manier de mogelijkheid geboden om advies op locatie te krijgen bij het vergroenen van het schoolplein of bij schoolmoestuineren. Dit advies wordt gratis aangeboden door Jong Leren Eten Gelderland en is voor maximaal acht uur beschikbaar. Voor de uitvoering kan gebruik worden gemaakt van een subsidieregeling.

Een nieuw groot project waarvoor de basis is gelegd in 2019 is het Energietransitie project. De Hortus is benaderd door de stichting Kinderen voor Duurzaamheid die als doel heeft de energietransitie dichterbij de jeugd te brengen. Er gaat een projectweek komen met als afsluiting een (wed)strijd van de basisscholen wie het best stroom kan opwekken en opslaan op een duurzame manier. Ook het voorgezet onderwijs en het bedrijfsleven wordt hierbij betrokken. De Hortus neemt de coördinatie hiervan op zich. Voorbereiding 2019, geplande uitvoering 2020.

Ook is vanuit de gemeente Harderwijk de vraag gekomen of De Hortus een project kan opzetten i.v.m. de bestrijding van de eikenprocessierups, waarbij verbinding wordt gemaakt tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. In 2019 is de voorbereiding van start gegaan en het project zal zijn beslag krijgen in het voorjaar van 2020.

Verder heeft de gemeente 11 bijenhôtels in Harderwijk geplaatst, ook daar gaat De Hortus een project voor opzetten. Het project is geïnitieerd in september 2019 en zal worden uitgevoerd in 2020.

NME in de Regio

Gemeente Putten

Ook in 2019 heeft De Hortus een samenwerkingscontract met gemeente Putten afgesloten inzake de uitleen van educatieve materialen aan de basisscholen in deze gemeente. Door middel van een financiële vergoeding van de gemeente lenen de scholen in Putten gratis. De Hortus stelt hiervoor een aparte *NME flyer Putten* op voor deze basisscholen. De materialen worden door onze vrijwilligers naar het gemeentehuis gebracht en na gebruik weer opgehaald. De leerkrachten kunnen daar de materialen ophalen en terugbrengen.

Putten telde in 2019 14 scholen.

De procentuele deelname van het aantal scholen in gemeente Putten:

2016	2017	2018	2019
60%	60%	64%	43%

Aantal bestellingen per kalenderjaar:

2016	2017	2018	2019
108	80	91	43

De afname van het aantal bestellingen komt o.a. door langdurige ziekte bij De Hortus waardoor er van scholenbezoek minder kwam en vanwege de verhuizing van De Hortus.

Stichting De Hortus is gestart met het project Zwerfafval in Putten. Het doel van dit project is om te zorgen voor bewustwording bij leerlingen over het probleem van plastic (zwerf)afval in het milieu en dat het plastic zwerfafval benut kan worden voor recycling, waarmee plastic afval in essentie te beschouwen is als een tijdelijke opslag van grondstof voor het produceren van andere producten. Door maatregelen rondom Corona is dit project verschoven naar het nieuwe schooljaar.

Regio gemeenten

Scholen in de regio kunnen ook educatieve lesmaterialen lenen bij De Hortus. De Hortus stelt hiervoor een aparte *NME flyer Regio* op die jaarlijks digitaal verstuurd wordt. De scholen betalen een vergoeding voor het lenen van het lesmateriaal of nemen een abonnement waarbij ze onbeperkt kunnen lenen. Onze distributievrijwilligers brengen en halen de materialen ook bij deze scholen.

